№ 55 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՄԱՐՏԻ 18 — 1904 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՄԱՐՏԻ 18 № 55

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ".
կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Գրական խօսքը գաւառում.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Կանանց բարձրագոյն կրթութեան հարցը Ռուսաստանում. Նամակ Մոսկվայից. Ներքին լուրեր. — ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ.—Նամակ Գերմանիայից։

ԳՐԱԿԱՆ ԽՕՍՔԸ ԳԱՒԱՌՈՒՄ

Մեր ընթերցողները անկասկած մեծ հաճութեամբ տեղեկացան երէկվայ մեր համարից, որ Ախալքալաքում թոյլ է տրված բանալ հասարակական գրադարան «Պուշկինեան» անունով։ Այդ գրադարանի կազմակերպութիւնը չէ կարող մեծ դժուարութիւններ ներկայացնել, որովհետև նրա հիմքը պէտք է կազմեն այն գրադարանի գրքերը, որ մի ժամանակ գոյութիւն ունէր Ախալքալաքում։ Այդ հիմնական գրքերին պէտք է աւելացնել վերջին տարիներում լոյս տեսած գրքերը և պարբերական հրատարակութիւնները։ Պէտք է կարծել, որ Ախալքալաքի ազգաբնակութիւնը սկզբից իսկ առանձին սէր եռանդ կը ցոյց տայ դէպի վաղուց իր ըղձացած գրադարանի բարգաւաճման գործը և կաշխատէ հարստացնել նրան այն բոլոր նիւթով, որ կարող է շինել գրադարանը լիակատար և գրաւիչ յաճախորդների համար։

Մեր գաւառական դեռ շատ քաղաքներ չունեն հասարակական գրադարաններ, իսկ գիւղերը բոլորովին զուրկ են այդ տեսակ հիմնարկութիւններից, մինչդեռ գրքի պահանջը օրից օր աւելի ու աւելի մեծանում է և նրա կարիքը սկըսում է զգացվել, իբրև անհրաժեշտութիւն գաւառական ազգաբնակութեան համար։ Ուստի այն տեղերում, ուր աջողվել է և կարելի է բանալ գրադարաններ, պէտք է ամեն ջանք գործ դնել կարճ միջոցում գրադարանները կազմակերպելու, հնար եղածին չափ, լիակատար կերպով, և ծառայեցնելու իրանց նպատակին։

Իսկ ինչ անեն այն տեղերը, ուր թէ ազգաբնակութեան փոքրութեան և թէ ուրիշ հանգամանքների պատճառով անկարելի է գրադարաններ հիմնել։ Մի քանի տեղերում փորձել են կարիքին լիութիւն տալ մասնաւոր անձինք, ստանալով գրքեր ու պարբերական հրատարակութիւններ և յետոյ փոխանակելով մէկը միւսի հետ իրանց ստացածներով։ Այս տարի մենք ունենք մի քանի խմբական բաժանորդներ, այսինքն մի քանի անձինք ընդհանուր մասնակցութեամբ ստանում են լրագիր, սահմանելով հերթ ընթերցանութեան համար։

Թէև գործնական կեանքի մէջ կան մի քանի փորձեր՝ կազմակերպելու գրքեր և ընթերցանութիւն տարածելու գործը, բայց ընդհանրապէս դեռ գրական խօսքը շատ քիչ մուտք ունի դէպի մեր գաւառական խորշերը և նա կարողութիւն չունի կատարել այն խոշոր դերը, որ վերապահված է նրա համար։

Գաւառական կեանքի ամեն մի խաւը կարիք է զգում բարեփոխութեան և զարգացման. ազգաբնակութեան գիտելիքները իր տնտեսութեան ու աշխարհահայեացքը իր շրջապատի վերաբերութեամբ շատ սահմանափակ և անբաւարար են. իսկ փոփոխութիւններ անելու համար կարեւոր են մի շարք ուժեղ գործօններ, որոնցից մէկն է գրական խօսքը՝ գրքերի և պարբերական հրատարակութիւնների միջոցով։ Դա մի կարիք և պահանջ է, որի մասին յաճախ խօսված է, բայց իրականութեան մէջ նա դեռ շատ քիչ և անկատար բաւարարութիւն է ստացել։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԱՆՑ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑԸ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ

II

Անցեալ յօդուածում մենք տեսանք, որ կանանց բարձրագոյն կրթութեան գործը Ռուսաստանում սկսել և առաջ են տարել մասնաւոր անհատներ, իսկ պետութիւնը լոկ հանդիսատեսի դեր է կատարել։ Նա գրել է այդ հաստատութիւնների համար կանօններ, տուել է ծրագիրներ, բայց մի՛շտ թերահաւատութեամբ է վերաբերվել դէպի կանանց բարձրագոյն կրթութիւնը. նա նրանց ընդունակ չէ համարել այդ բանին։

Հարկաւոր էր փորձ, բաւական մեծ թիւ տարիների փորձ, որ ամենաանհաւատներն անգամ հաւատի գային։ Պէտք էր փորձնականապէս ցոյց տալ, որ կինն էլ ընդունակ է բժիշկ, ուսուցիչ դառնալ. որ նա էլ կարող է փրկել մարդկանց մարմինն ու «հոգին» և յաճախ՝ տղամարդուց շատ աւելի աջող կարպով։

Տարիների ու տասնեակ տարիների փորձը ցոյց տուեց կանանց բարձրագոյն կրթութեան փայլուն հետեւանքները։ Նրա տուած արդիւնքները չափազանց խոշոր, չափազանց ակներև են գոնէ ընդարձակ Ռուսաստանի համար։

Ո՞վ չէ տեսել, կարդացել, կամ լսել ռուս կին-բժշկի անձնազոհ, հերոսական գործունէութեան մասին։ Ո՞վ չէ տեսել կամ կարդացել ռուս վարժուհու իդէալական տիպի մասին։

Տղամարդկանց եսական ու կոպիտ ինքնահաւանութիւնը խանդոտ կերպով պահպանել է լոկ իր համար իրաւաբանական և քաղաքական ասպարէզները։ Տղամարդը պինդ փակել է դատարանի դուռը կնոջ առաջ, դրա համար էլ մեզանում կին-փաստաբաններ դեռ երևան չեն եկել։ Բայց Եւրոպայում և Ամերիկայում եղած սակաւաթիւ օրինակները ցոյց են տալիս, որ այդ ասպարէզում էլ կինը կարող էր նոյնքան փառաւոր պտուղներ տալ, որքան և բժշկական ու մանկավարժական գործում։

—

Վերջապէս տասնեակ տարիների փորձը համոզեց բարձր շրջաններին։ Արդէն արված է առաջին քայլը։

150,000 րուբլի կանանց բարձրագոյն կրթութեան հսկայական հարցի համար շա՛տ չնչին գումար է—այո. բայց այդ գումարը չէ մեզ հետաքրքրողը։

Այդ որոշումը ցոյց է տալիս, որ կառավարական շրջաններում արդէն սկզբունքի փոփոխութիւն է առաջ եկել։ Այժմ ժողովրդական լուսաւորութեան վարիչ մարմինները՝ կուտակված փաստերից ստիպված՝ խոստովանում են, որ կանանց բարձրագոյն կրթութիւնն անհրաժեշտութիւն է պետութեան համար։

Եւ ահա պետութիւնն անում է առաջին քայլը։ Նա սկսում է կամաց-կամաց իր վրա

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻՑ

Բեռլին, մարտի 10-ին

(Հասարակական-քաղաքական տրամադրութիւնը Արեւմուտքում)

Ծայրագոյն արեւելքում տեղի ունեցող տագնապալից դէպքերը [illegible] արեւմտեան մայր ցամաքների՝ Եւրոպայի և Ամերիկայի լարված ուշադրութիւնը։ Իրաւ, աւելի քան 25 տարի է (ռուս-թիւրքական պատերազմից յետոյ), որ չէ կատարվել քաղաքական հորիզոնում մի այնպիսի [illegible] ընդհանուր գիտակցութեան [illegible] քաղաքակիրթ աշխարհի հասարակութեան և մամուլի հետաքրքրութիւնը, ինչպէս ներկայ ռուս-ճապոնական պատերազմը։ Այո, նա պատճառ իսկ Արևմուտքում, [illegible] խնդիրն է համարվում։ Օրը երկու անգամ հրատարակվող թերթերը բաւական չեն [illegible] համար. [illegible]

Եւ այդ հանգամանքը ունի իր բացատրելի պատճառները։

[illegible]

«Berliner Tageblatt»-ի Տօկիօի թղթակիցը, խօսելով ճապօնացիների ցեղական - հոգեբանական յատկութիւնների մասին։ Այո, Ճապօնիան հին է իր ցեղային գոյութեամբ, ազգային տիպիքական առանձնայատկութիւններով և հին կըզխացած քաղաքակրթութեամբ, սակայն նա մի և նոյն ժամանակ շատ նոր է, ուրպէս եւրոպական կուլտուրայով վերածնված մի մանուկ երկիր։ Ճապօնիայի արագ զարգացումը և արած առաջադիմութեան խոշոր արդիւնքները ուղղակի պատմական բացառութիւն են համարվում։ Նրա քաղաքակրթական զարգացման ամեն մի սահմանը առանձին քըննութեան և հետաքրքրութեան նիւթ են դարձել այժմ։ Թերթեցէք գերմանական մասնագիտական թերթերը և կը գտնէք շատերի մէջ ընդարձակ ու բազմակողմանի ուսումնասիրութիւններ Ճապօնիայի վերաբերեալ։ Հէնց մի քանի օր սրանից առաջ լոյս տեսաւ մի հաստափոր գիրք Ճապօնիայի նորագոյն քաղաքակրթութեան մասին։

Իսկ ընդհանուր առմամբ ի՞նչ քաղաքական տրամադրութիւն են հրապարակ հանում քաղաքական օրգանները։

Իրաւ, Ճապօնիան մի պատահական և անփորձ ախոյեան չէ պատերազմի դաշտում։ Նա այն խիզախ ու ճարպիկ ոյժն է, որ 1894/95 թ. վիթխարի Չինաստանին մահվան անկողնում պառկեցրեց։ Այդ նոյն կարճատև շրջանում ձեռք բերեց նա Եւրոպայի աչքի առաջ քաղաքական ոյժի և հասունութեան արժանի հռչակ։

Դեռ ռուս-ճապօնական պայքարը վճռականապէս չէր պայթել, որ եւրոպական քաղաքական օրգանները առանձին հետաքրքրութեամբ զբաղվում էին երկկողմեան մարտանաւերի և ընդհանուր ծովային ոյժի խնդրով։ Ընդհանուր հաւանական ենթադրութիւնը այն էր—քաղաքացիական թէ դեմօկրատական շրջաններում,—որ իրաւ Ճապօնիայի ծովային ոյժը լուրջ ուշադրութեան արժանի է և իր օրինակելի կազմակերպութեամբ հազիւ թէ վտանգաւոր չը համարվի կռւի ժամանակ։

Ի՞նչ փաստեր կը տայ արդեօք ցամաքային կռիւը՝ պատերազմի օրեկտի ամենահետաքրքրական շրջաններում—Կորէայում և Մանջուրիայում—այդ ապագան կը վկայէ։ Այստեղ սակայն արեւմուտքի քաղաքական շրջաններում հէնց սկզբից և եթ տրամադրված էին՝ ցամաքային կռւի վախճանական յաղթութեան աջողութիւնը Ռուսաստանին վերապահելու։ Ռուս զինւորի տոկունութեան, դիմացկունութեան, սառնամանիքի մէջ, տարափոխիկ կլիմայում կռւելու ոյժի հռչակը մեծ է եւրոպացու աչքում։

Այժմ քաղաքակիրթ արեւմուտքը ապշած դիտում է, թէ ինչպէս «դեղին ցեղը, այդ փոքրիկ ու կարճլիկ ժողովուրդը»՝ օրիգինալ կերպով իւրացրել է եւրոպական պատերազմական դիսցիպլինան,—աւելի լաւ, քան եւրոպական շատ ազգեր—թէ ինչպէս նա արագ ցամաք է հանում իր զօրքը, օրինակելի կերպով առաջ վարում մօբիլիզացիան և խելացի ծրագրով բռնում ամուր դիրքերը։ Երեւակայեցէք «Times» լրագրի Տօկիօի թղթակիցը հիասքանչ գոյներով նկարագրելով Ճապօնիայի զօրքի Չրից ցամաք տեղափոխվելը, յանձնարարում է մի և նոյն ժամանակ իր հայրենակիցներին՝ օրինակելու այդ ճարպիկ արուեստը։

Իսկ ի՞նչպէս է տրամադրված ընդհանուր դիւանագիտութիւնը, քաղաքագէտների «խորախորհուրդ» և «անթափանցելի» կաբինէտները։

Ինչպէս յայտնի է, եւրոպական բոլոր պետութիւնները, ինչպէս և Միացեալ-Նահանգները, յայտարարել են իրանց չէզոքութիւնը։ Նախագահ Ռուզվելտը իր վերջին արտասանած մի ճառի մէջ կրկին ու կրկին շեշտելով Ամերիկայի ամուր և անխախտելի չէզոքութիւնը, դիմել է հասարակութեան և մամուլի կարծիքին, որ նա էլ անկողմնակալ դիրք բռնէ, չը ցանկանայ մէկի լիովին յաղթութիւնը և միւսի չարաչար պարտութիւնը։ «Անկեղծ սրտով ցանկանում եմ, ասել է նա, որ և իցէ կերպ վերջ դրվի այդ ահեղ տեսարանին, որպէս զի թէ մէկ և թէ միւս կողմը մեծ կորուստներ չունենայ»։

Չէզոքութեամբ հանդերձ չէ դադարում եւրոպական դիպլօմատիան իրան համար հաւանական նախապայմաններով ստուերագծելու մի պղտոր ու մթագնած ապագայ, որ կարող է վտանգ սպառնալ ընդհանուր միջազգային խաղաղութեան և տեղիք տալ համաշխարհային կատաստրոֆի։ Ուստի և զարմանալի չէ, եթէ ընդհանուր դիւանագիտութիւնը հոգայ որ և է կերպ վերջ տալու և չըքացնելու այդ վտանգաւոր ապագայի շարժառիթ մռայլ աղջամուղջը։

Գերմանական քաղաքական օրգանները քաղել են վերջերս անգլիական «Standard» թերթից մի լուր, որ իբր դիւանագիտութիւնը, յատկապէս անգլիականը, աշխատում է որ և է միջոցով դիմել հաւաքական միջամտութեան և առաջարկել երկուստեք ախոյեաններին, խնդիրը Հաագայի խաղաղարար դատարանի որոշման։ Թէ ո՛րքան ճիշդ է այդ լուրը, դժուար է առայժմ իմանալ, միայն իրողութիւն է այն հանգամանքը, որ այժմ աւելի, քան պատերազմի սկզբում, քաղաքական-դիւանագիտական շրջաններում անհանգիստ տրամադրութիւն է տիրում։ Պարզ է, որ տէրութիւնների յայտարարված չէզոքութիւնը անկարելի է վճռական գրաւական համարել հեռաւոր ապագայի համար, ճիշդ այնպէս, ինչպէս անկարելի է ցամաքային պատերազմի ամբողջ ընթացքը նախատեսելու—արդեօք նա կը մնայ սկզբնական ծրագրված օբեկտների սահմանում, թէ կը շեղվէ այդ ուղղութիւնից. արդեօք Չինաստանը կը պահպանէ մինչև վերջ իր չէզոքութիւնը, որի վրա վստահանալ դժուար է, թէ վերջապէս կը նետէ իրան պատերազմի թատերաբեմը։

Դեղին ցեղի հարցը աւելի քան երկու շաբաթ է, ինչ գրաւման նիւթ է դարձել քաղաքական շրջաններում և օրգաններում, ընդհանուր հետաքրքրութիւն է շարժել նաև հասարակութեան լայն խաւերում։ Աջակողմեան և անգամ լիբերալ բանակները գերմանական մամուլի, տրամադիր են ընդունելու, որ իսկապէս Ճապօնիայի յաղթութիւնը կը ստեղծէ ապագայում մի այսպէս անուանված «դեղին վտանգ» (Die gelhe Gefahr) սպիտակամորթ ցեղի և քաղաքակրթութեան դէմ։ Դեղին ցեղի ներկայ աջողութիւնը, ասում են, ոյժ ու ոգևորութիւն կը տայ նրան ապագայում աւելի խոշոր ծրագրներով առաջ ընթանալու դէպի Ասիայի ներքին խորքերը և շարունակ ընդհարվել սպիտակ ցեղերի հետ։

Բ. Իշխանեան

առնել կանանց բարձրագոյն կրթութեան խնդիրը, ինչպէս իր վրա է առել ուժեղ սեռինը։

Առաջին քայլերը միշտ և ամեն գործում լինում են փոքր, նուազ և թոյլ։ Այժմ չնչին է գանձարանի տուած գումարը կանանց կրթութեան հսկայական պահանջի հետ համեմատած —բայց այդ ոչինչ. վաղը նա կը սկսէ անպատճառ աճել, խոշորանալ, մինչև որ գոնէ քիչ ու շատ բաւականութիւն պատճառէ անհագին պետութեան անհագին պահանջներին։

Ուրեմն՝ էականն այդ վճռում սկզբունքի հարցն է և ոչ փողի քանակը։ Պետութիւնը խոստովանում է, որ կանանց բարձրագոյն կրթութիւնն անհրաժեշտ է նոյն իսկ պետութեան համար, դեռ չը հաշվելով հասարակութեան շահերը։ Եւ նա բաց է անում կանանց համար բարձրագոյն մի դպրոց կամ եղածն առնում դէ իր հովանաւորութեան տակ։

Անցեալ տարի Պետերբուրգում մասնաւոր նախաձեռնութեամբ հիմնված և երկար տարիներ գոյութիւն ունեցող կանանց մանկավարժական կուրսերը պետութիւնն առաւ իր հովանաւորութեան տակ, դրեց նրա անունը «Կանանց մանկավարժական բարձրագոյն ինստիտուտ» և նրա դասընթացն աւարտող կանանց տուեց հաւասար իրաւունքներ նման դասընթացով տղամարդկանց դպրոցներն աւարտող երիտասարդների հետ։ Այս տարի պետութիւնն իր հզօր պաշտպանութեան տակ է առնում կանանց բժշկական ինստիտուտը։

Ինչու չենթադրել, որ այդ առաջատար քայլերը կը շարունակվեն այսուհետև էլ։

Բայց այն ժամանակ ծագում է մի այլ խնդիր։

Ի՞նչ կարիք կայ, ինչն է ստիպում բաց անել կանանց համար առանձին բարձրագոյն դպրոցներ։ Ի՞նչն է արգելում չը բանալ պետութեան բոլոր համալսարանների, բոլոր բարձրագոյն կրթարանների դռները կանանց առաջ։ Ինչո՞ւ չը տալ նրանց իրաւունք երիտասարդ տղամարդկանց հետ նստել կողք կողքի, մի և նոյն նստարանների վրա, սովորել մի և նոյն գիտութիւնները, լսել մի և նոյն պրոֆեսորներին։ Ինչո՞ւ չը թոյլ տալ, որ կինն էլ 18—19 տարեկան հասակից զգայ, որ ինքն էլ մարդ է, որ ինքն էլ հաւասար իրաւունքներ ունի տգեղ սեռի հետ գոնէ սովորելու հարցում։ Ինչո՞ւ անպատճառ պարսկական պարիսպներով բաժանել արդ երկու մատաղ սերունդներին։

Միթէ այժմ դեռ ևս կը գտնվեն այնպիսի խաւարամիտներ, որ քարոզեն, թէ երկու սեռի երիտասարդների մօտիկութիւնը վնաս է ընդհանրութեան բարոյականութեանը։ Միթէ Ֆրանսիայի, Զուիցերիայի, Անգլիայի, Միացեալ Նահանգների, Բելգիայի և նոյն իսկ Գերմանիայի փորձերը բաւական չեն համոզելու, որ երկու սեռի պատանիների ու երիտասարդների մօտիկութիւնը գրաւական է հասարակական բարոյականութեան և ընտանեկան բարօրութեան։

Խաժակ

ՆԱՄԱԿ ՄՕՍԿՎԱՅԻՑ

(Մի դասախօսութեան առիթով)

—

Այսօր, մարտի 7-ին, ցերեկվայ $1^1/_2$ ժամին, այստեղի Կայսերական պատմական մուզէյի աուդիտօրիայում, Ֆ. Ս. Կրասիլնիկով «Անդրկովկասի ու նրա բնակիչների մասին» մի դասախօսութիւն կարդաց, որից ստացվելիք արդիւնքը յատկացրված էր պատերազմ գնացած ռուս զինուորներին։

3—400-ի չափ ունկնդիրների մօտ կէսը բաղկացած էր գպրոցական երկսեռ պատանիներից. երևում էին և տասնի չափ վրացի ուսանողներ ու 2 հայ։

Դասախօսութեան առաջին կէսը Կրասիլնիկօվ նուիրեց վրացիներին, յետոյ անցաւ Ադրբէյջանի թիւրքերին, խօսեց հայերի մասին ու վերջացրեց քրդերի նկարագրութիւնով։ Պարզ, նկատելի էր, սակայն, որ նա լուրջ կերպով պարապել էր միմիայն վրացիների ուսումնասիրութեամբ, քանի որ միւս ժողովուրդների վերաբերմամբ ունեցած պաշարը շատ աղքատ էր ու միակողմանի։ Ինձ շահագրգռողը մասամբ նրա այն վերաբերմունքն էր, որ նա ցոյց էր տալիս դէպի իր ընտրած ժողովուրդները,— մի պարագ, որ նա կատարեց ամենայն շիտակութեամբ։

Երկար կանգ առնելով Վրաստանի վրա, նա պարզեց, որ, պատմաբաններից մէկի ասելովը, վրացիներից մարդիկ կային Գողգոթայի վրա այն միջոցին, երբ հռոմայեցի զինուորները բաժանում էին իրանց միջև՝ խաչված Յիսուսի հալաւները, որոնցից պատմուճանը վրացիներին բաժին ընկնելով, տարվեց Վրաստան, որտեղ հիմա պահվում է Մցխէթի մայր եկեղեցում։ Վրացիների պատմական գործիչներից յիշեց Թամար թագուհին ու Հերակլ Բ. թագաւորը, այն էլ շատ անցողակի։

Վրացիների մասին ասեց, որ նրանք երկրագործ ժողովուրդ են (իսկ առևտուրը գտնվում է հայերի ձեռքին), բացսիրտ, մատչելի, հաղորդակցական, բայց ո՛չ աշխատասէր, այլ՝ կերուխումի ետևից ընկած։ Երկար, շա՜տ երկար՝ մտքերը զբաղեցրեց թէ վրացիների և թէ խեւսուրների ու սվանների ժողովրդական սովորոյթներն ու կրօնական ծէսերը և հանդերձեալ կեանքի վրա ունեցած հայեացքները մանրամասնօրէն նկարագրելով։

Թիւրքերի ու քրդերի մասին ոչինչ բնորոշող կարևոր տեղեկութիւն չը տալով, Կրասիլնիկօվ ծանրացաւ միմիայն առաջինների կատաղի էքստազի հասնող կրօնական «շախսէյ-վախսէյ» արարողութեան ու վերջինների մի քանի հանրայայտ բացասական կողմերի վրա։ Ամեն բանից երևում էր, որ դասախօսը, մի կողմ դրած իր ունկնդիրների գիտական պաշարը հարստացնելու գլխաւոր հարցը, ուղղակի էֆֆէկտների ետևից էր ընկած։

Գալով հայերին, նա ասեց, որ այդ խեղճ ժողովուրդը իր պատմական կեանքի համարեա բոլոր շրջաններում միշտ հալածված է եղել պարսիկների ու յոյների ձեռքից, երկար դարեր տարուբերվելով մէկից դէպի միւսը, մինչև, վերջապէս, մօնգօլական արշաւանքները վերջ դրին նրա անկախութեանը։ Հարևանցի ակնարկ գցեց ս. Լուսաւորչի ձեռքով քրիստոնէութիւն և ս. Մեսրոպի ձեռքով գրեր ընդունելու վրա։ Աւելացրեց դրան և այն, որ հայերը երկրագործ, արհեստաւոր ու վաճառական ժողովուրդ են, աշխատասէր, ընդունակ, ձեռներէց ոգու տէր և մասնակցող ամեն առաջադիմական գործի. ունեն իրանց նոր լեզուով հարուստ գրականութիւն, որի մէջ աչքի ընկնող տեղ է բռնում եւրոպական բոլոր ընտիր գրուածքների թարգմանութիւնը, բայց նրանց վաճառական դասը խորամանկ է ու շահասէր։

Այդ դասախօսութիւնից ես իմացայ, որ վրացիները ընդունել են մեր «Նարօտ» բառը իր իսկական նշանակութեամբ և «Նազուք» բառը՝ հացի ընտիր տեսակի մտքով միայն, (քանի որ այդ բառը մեզնում աւելի առարկայի որակը ցոյց տալու մտքով է գործածվում, քան բուն առարկան), իսկ խեւսուրները «դրօշ» (знамя) բառը՝ իր բուն նշանակութեամբ։

Եմմ. քահ. Նազարեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Կովկասի գլխաւոր վարչութիւնը կարգադրել է, որ՝ տաքերի վրա հասնելու պատճառով՝ մորեխի դէմ կռւելու համար Գանձակի նահանգին տրվի 9,200 րուբլի, Բագուի նահանգին՝ 4,500 րուբլի, Երևանի նահանգին՝ 1,300 րուբլի և Դաղստանի շրջանին՝ 3,728 րուբլի, որովհետև, ինչպէս արդէն մի անգամ հաղորդել էինք մեր լրագրում, Գանձակի նահանգում մորեխի ձուերով վարակված հողի տարածութիւնը հաւասար է 8,681 դեսեատինի, Բագուի նահանգում՝ 4,704-ի, Երևանի նահանգում՝ 1,180-ի, իսկ Դաղստանի շրջանում 1,145 դեսեատինի։

—

Թիֆլիսի հակաթոքախտային ցուցահանդէսը փակվում է առաջիկայ կիրակի, մարտի 21-ին, երեկոյեան ժամը 5-ին։ Կիրակի օրը ժամը 9-ից մինչև 12-ը մուտքը ձրի է։

—

Մոսկվայում մարտի 10-ին տեղի է ունեցել ուսանողների լեզուագիտական ընկերութեան արևելագիտական բաժնի նիստը պրիվատ-դոցենտ Խախանովի նախագահութեամբ։ Կարդացին ռեֆերատներ—1) ուսանող Վ. Դաբինեանցը՝ «Հայկական լեզուագիտութեան զարգացման պատմութիւնը», որի մէջ հեղինակը խօսում էր հայոց լեզուի բռնած տեղի մասին հին-եւրոպական կամ կովկասեան լեզուների շարքում, գրաբառի զարգացման պատմութեան և հայոց բարբառների պատմութեան մասին. 2) ազատ ունկնդիր Ե. Բասիլայեա՝ «կաթոլիկութեան Վրաստանում տարածվելու պատմութիւնը մինչև 17-դ դարը»։

—

Ներկայ մարտի 16-ին Պետերբուրգում մեռել է արդարադատութեան նախկին մինիստր Նաբոկօվը։

—

Ստաւրօպոլից գրում են, որ այնտեղի իգական գիմնազիային կից ներկայ յուլիսի 1-ից բացվում են կանանց համար հաշուապահական կուրսեր։ Ստաւրօպոլի իգական գիմնազիան, հանդիսանում է առաջինը, որ մտածում է իր սաներին տալ՝ բացի միջնակարգ ընդհանուր զարգացողական կրթութիւնը՝ նաև առևտրական ո-րոշ պատրաստութիւն։ Միւս կողմից այդ երևոյթը մխիթարական է նրանով, որ աւարտում է միջնակարգ կրթութիւն ստացած օրիորդներին հաշուապահութիւն սովորեցնող զանազան մութ անձերից։

—

«Кавказъ»-ին հեռագրում են Պետերբուրգից, որ Քութայիսի ոստիկանապետի պաշտօնակատար Լիսօվսկին նշանակվում է Շարուր-Դարալագեազի գաւառի հաշտարար-միջնորդի պաշտօնակատար։

—

Նոյն լրագրին հեռագրում են Պետերբուրգից, որ Բիբի-Էյբաթի նաւթային հողաբաժինների գործը մօտ օրերս Երկրագործութեան մինիստրութիւնը տալիս է մինիստրների կոմիտէտի քննութեանը։ Երկրագործութեան մինիստրութիւնը շարունակում է միջնորդել, որ յիշված հողաբաժինները թողնվեն նախկին կապալառուների վրա, ստանալով նրանցից գանձարանի օգտին արդիւնագործած նաւթի 35-ից մինչև 53 տոկոսը։

—

«Русск. Вѣд.» լրագիրը հաղորդում է, որ Կարմիր Խաչի գլխաւոր վարչութիւնը վճռել է Հեռաւոր Արևելք ուղարկել ոչ միայն բժիշկներ և բժշկական ուսանողուհիներ հիւանդներին ու վիրաւորներին բժշկական օգնութիւն հասցնելու համար, այլ և ուղարկել նմանապէս կին-բժիշկներ։ Մենք կարծում ենք, որ ռուսական Կարմիր Խաչի որոշումը շատ խելացի և համակրելի է, որովհետև կին-բժիշկները եթէ ոչ աւելի, գոնէ տղամարդ բժիշկների չափ անձնազոհ են և անպայման նրանցից աւելի քնքոյշ և հոգատար վարմունք ունեն դէպի հիւանդներն ու վիրաւորները։ Այդ փաստը մի անգամ ևս ապացուցանում է կանանց բարձրագոյն կրթութեան անհրաժեշտութիւնը։

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻՑ մեզ գրում են. «Մեր եկեղեցին ահա մի տարուց աւելի է, որ մնացել է մի քահանայով (միւսը ծերութեան պատճառով ոչ մի պաշտօն չէ կատարում), հարկաւոր է քահանայ, և արդէն ծխականների մէջ այդ հարցը բարձրացել է։ Օգտվելով այդ դէպքից, տեղիս սարկաւագ Մ. Շ-նը, մի համախօսական ձեռքում բռնած՝ ստորագրութիւն է ժողովում,—ձգտումն ունի քահանայի պաշտօն ստանձնել Պետերբուրգի հայերի վրա... Եթէ քահանայից պահանջվէր միայն եկեղեցական արարողութիւնների հմտութիւնը, և քիչ թէ շատ ձայն ունենալը, այն ժամանակ գուցէ և յարմար լինէր Շ-նը այդ պաշտօնի համար. բայց քահանայից, բացի վերոյիշեալ յատկութիւններից, պահանջվում են էլի մի քանի ուրիշ աւելի բարձր և աւելի անհրաժեշտ յատկութիւններ, չը կարծեմ թէ կարող լինի տեղի ունենալ այնպիսի մի սխալ, ինչպիսին պատրաստում է մայրաքաղաքիս հայերի ծխականների ստորագրող մասը։ Համախօսականը արդէն հարիւրից աւել ծխականներ ստորագրել են. չեմ զարմանում, որովհետև ստորագրողներից շատերից լսել եմ. «Էհ, ինչ անենք, գրեցի էլի, մեղքս եկաւ. խեղճը տասը տարուց աւելի է ծառայում, երեխերքի տէր է, ինքն էլ 45 տարեկանից աւելի է ու պակաս չէ. այս դէպքից էլ որ չօգտվի ու չը ձեռնադրվի, բաս երբ պէտք է տէրտէր դառնայ խեղճը»։ Ուրիշ խնդիր է, եթէ մենք չունենայինք բարձր կրթութիւն ստացած, զարգացած, լեզուագէտ և շատ թէ քիչ ճարտասան բախօս թեկնածուներ։ Իսկ Պետերբուրգի եկեղեցական խորհուրդը, հաստատ աղբիւրից գիտեմ, որ պատրաստ է այդպիսի մի արժանաւոր քահանայի տալ համապատասխան ռոճիկ և լիակատար նիւթական ապահովութիւն»։

—

ԵՐԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Շաբաթ, մարտի 13-ին, երեկոյեան ժամը 7-ին, Երևանում տեղի ունեցաւ հետևեալ մարդասպանութիւնը։ Դօխկուզ գիւղացի (Երևանի գաւառ) Սարգիս Բաղալեանցը, գործով գալով քաղաք, երեկոյեան երբ իր ազգականի հետ գնում էր տուն, յանկարծ ճանապարհին երեք անյայտ չարագործներ յարձակվում են վրան և գնդակի եօթը հարուածով տեղն ու տեղը սպանում են Սարգսին։ Ընկերը գնդակի պայթումից վայր է ընկնում երեսի վրա, բայց երբ անյայտանում են չարագործները, նա ուշքի է գալիս և տեսնում է իր ընկեր Սարգսին վայր ընկած, այդտեղից Սարգսին տանում են տեղիս հիւանդանոցը, ուր մի քանի րօպէից յետոյ վախճանվում է։ Խեղճը մեռաւ 30 տարեկան հասակում»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Ի՞նչ է Պօրտ-Արտուրի ռմբակոծման նպատակը։ «Tageblatt» լրագրի մէջ կոմս Րեվենտլօվ նկատում է, թէ նա չէ հասկանում, ինչ նպատակի էր հետևում ծովապետ Տօգօն, ռմբակոծելով վերջին անգամ Պօրտ-Արտուրը։ Անկարելի է ենթադրել, ասում է նա, որ եապօնացիները պատրաստվում էին հասնել իրանց վերջնական նպատակին—Պօրտ-Արտուրի գրաւման—ռմբակոծելով բերդը մի քանի ժամվայ ընթացքում, երկու շաբաթը մի անգամ։ Շատ կարելի է, որ գործողութեան այդպիսի եղանակը նպաստէ ժողովրդական ոգևորութեան զարգացման Եապօնիայում, բայց պատերազմական տեսակէտից, նա ուրիշ բան չէ ներկայացնում, եթէ ոչ ապարդիւն տեղ ռազմամթերքը փչացնել։ Եապօնական ռազմագիտութիւնը, սկսում է ընդունել ֆաբրիկանական բնաւորութիւն, այն զանազանութեամբ, որ Ֆաբի Կունկտատօրը գիտէր, թէ ինչ էր կամենում և այդպիսի դէպքում խնայում էր իր թնդանօթները և ռազմամթերքը։ (T. A.).

—Մարտի 9-ի Պօրտ-Արտուրի ռմբակոծութիւնը, ինչպէս կարծում են, ցոյցի նշանակութիւն ունէր, որ արված էր թագցնելու համար զօրքերի ափ իջնելը ծովային պատերազմական բեմի ուրիշ կէտերում։ Ինչպէս յայտնի է, եապօնական զօրքերի առաջին ափ իջնելը, յունվարի 27-ին, Պօրտ-Արտուրի ռմբակոծութեան հետ եղաւ. նոյնը կրկնվեց 14 օր յետոյ, փետրվարի 11-ին։ Նոյնպէս Վլադիվօստօկի ռմբակոծումը նպատակ ունէր թագցնել փոքր զօրախմբերի իջնելը արևելեան կորէական ծովափի վրա։ Վերջապէս, փետրվարի 26-ին, նոր յարձակումն Պօրտ-Արտուրի նաւատորմի վրա և միաժամանակ զօրքի ափ իջնելը Ցինամպօ։ (T. A.)

Ռուսական նաւերը դուրս են գալիս Պօրտ-Արտուրից։ «Դեյլի Էկսպրէս» լրագրին հեռագրում են Կօբէից, որ Պօրտ-Արտուրեան էսկադրայի բոլոր այն նաւերը, որոնք լաւ վիճակի մէջ են, փետրվարի 28-ին, առաւօտեան վաղ, դուրս եկան Պօրտ-Արտուրից այն նպատակով, որ գնան Վլադիվօստօկ։ Ռուսաց էսկադրան արդէն բաւականաչափ հեռացել էր Պօրտ-Արտուրից, երբ եապօնացիներից նկատվեց. այն ժամանակ ռուսները վճռեցին վերադառնալ, մնալով ծովի վրա 40 ժամից աւելի։ (Русь).

Եապօնացիները հեռացնում են Կորէայից օտարազգի պաշտօնեաներին։ Լօնդօնից հեռագրում են, որ եապօնացիները ստիպում են կորէական կառավարութեան հեռացնել կորէական ծառայութեան մէջ գտնվող օտարազգի պաշտօնեաներին, գլխաւորապէս ֆրանսիացիներին։ Բացառութիւն անվում է անգլիացիների և ամերիկացիների համար, իբրև առանձնապէս օգտակար պաշտօնեաների։ (Новое Время)

Փոխարքայ Ալեքսեեվի հրամանագիրը։ Փոխարքայ Ալեքսեէվի հետևեալ հրամանագիրն է հրատարակված. «Պատերազմական հանգամանքների պատճառով, ժամանակաւորապէս թողնելով Պօրտ-Արտուրը, դիմում եմ փառաւոր պահակազօրքին և սքանչելի նաւատորմին, որոնք կոչված են վեհապետից՝ կրծքով պաշտպանել մեր ամրութիւնը Մեծ ովկիանոսի ափերում։ Բերդի ռմբակոծութիւնը թշնամու կողմից և նաւատորմի ծովային պատերազմը ծովափնեայ մարտկոցների մասնակցութեամբ, վկայում են զօրքերի և նաւաստիների քաջութիւնը, ամրութիւնը, որ ծառայում է իբրև հաստատ գրաւական, թէ կատարեալ աջողութիւն կունենանք թշնամու նոր դաւաճանական փորձերը վանելու մէջ։ Անխախտ հաւատացած եմ, որ հաւատով առ Աստուած, հաւատով մեր հզօրութեան մասին, զօրքերը և նաւաստիները աւագ պետից մինչև սովոր զինուորը, Սեվաստօպօլի փառաւոր պաշտպանների օրինակին, անսասան և անդրդուելի կռւի մէջ կը պաշտպանեն իրանց յանձնված բերդը և դրանով ազնուաբար ու առաքինաբար կը կատարեն իրանց պարտքը մեր Մեծ Թագաւորի և Թանկագին հայրենիքի առաջ։ (Рус. Инвалидъ)

Չինաստանը մտահոգութեան է պատճառում։ Բեռլինից հեռագրում են, որ ամենամեծ երկիւղ է պատճառում Բեռլինի և Վիէննայի

դիպլօմատիական շրջաններին Չինաստանի չէզոքութեան հարցը: Ճապօնական կուսակցութեան ազդեցութիւնը Պէկինում այնքան զօրեղ է, որ Չինաստանի միջամտութիւնը և ներքին ապստամբութիւնը անխուսափելի են համարվում: Դրա հետ կապ ունի և հետևեալ լուրը Պարիզից, որ տպվել է Բերլինի «Local Anz.» լրագրում: Հաստատ աղբիւրից հաղորդում են, թէ չինական կառավարութեան յայտնված է, որ այդ նպատակով յատկապէս կազմակերպված մի առանձին ռուսական զինուորական միսսիայի վրա պարտաւորութիւն կը տրվի հսկել չինական զօրքերի վրա, որոնք կենտրոնացած են ռուս-ճապօնական պատերազմի բեմի սահմաններում: Միսսիան պէտք է ստուգէ, թէ որքան յուսալից է այդ զօրքերի չէզոքութիւնը, որոնց թիւը հասնում է 20,000-ի արևմտեան Մանջուրեան սահմանագլխի վրա և Մօնղօլիայի արևելեան մասում: (Бирж. Вѣд.)

Փետրվարի 26-ի կռիւը Պորտ-Արտուրի մօտ: «Times» լրագրում արտատպված է մի յօդուած, որ գրել է մի մասնագէտ անգլիացի, միակ եւրօպացի ականատեսը կռւի, ճապօնական կողմից: Առաջին կռիւը փետրվարի 26-ին, տեղի ունեցաւ վեց ռուսական ականանաւերի և ճապօնական ականակիր նաւատորմի միջև, որին հրամայում էր կապիտան Ասաին. այդ կռիւը սկսվեց առաւօտեան ժամը 4-ին և տևեց երեք քառորդ ժամ: Կռւող նաւերը այնքան մօտեցել էին միմեանց, որ ռուս նաւաստիները կարողացան պայթուցիկ հրազէն ձգել ճապօնական կօնտր-ականանաւի նաւապետական կամրջի վրա: Երկու կողմից էլ նաւերը ծանր վնասներ կրեցին: Ճապօնացիները ընդամենը կորցրին 8 մարդ սպանված և 6 վիրաւորված: Ճապօնացիների առաւելութիւնը կայանում էր նրանում, որ նա գործում էր 6 փունտանոց հրազէններով, մինչ ռուսները գործում էին 3 փունտանոցով: «Ստրեկուշչի» նաւը հետևեալ կերպով փչացաւ. երբ ճապօնացիները թափվեցին նաւի վրա, երկու ռուս նաւաստի թնդանօթների մօտից փախան և փակվեցին կայուտի մէջ. ոչ մի յորդորներով չը կարողացան դուրս հանել նրանց այդ տեղից. երկու հնոցապաններ ջուրն ընկան, բայց ճապօնացիները ազատեցին նրանց: «Ստրեկուշչի» ամբողջ էկիպաժը 53 հոգուց էր բաղկացած: Նաւը շուտով ընկղմվեց, թաղելով իր հետ և փակված նաւաստիներին: (Рус. Вѣд.)

Պետութիւնները շարունակվում են սպառազինվել: Բերլինից հեռագրում են «Նիւ-Եօրկ Հէրալդին», որ հաւաստի տեղեկութիւնների համաձայն, գերմանական բոլոր վառօդային ֆաբրիկները ստացել են մի շարք արտասովոր պատուէրներ մի քանի օտար պետութիւններից: Վերջինների թւում անուանում են նաև Չինաստանը, Թիւրքիան և Սպանիան: Պահանջը այնքան մեծ է, որ աշխատութիւնները կատարվում են գիշեր և ցերէկ և բացվել են նաև այն վառօդային ֆաբրիկները, որոնք փակվել էին մի քանի տարի առաջ: (Рус. Вѣд.)

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Рус. Вѣд.» լրագիրը գրում է. «Գործերի դրութիւնը Հայաստանում չէ լաւանում: Ապստամբների գլխաւոր Անդրանիկը հրաժարվում է խումբը ցրվելու և անձնատուր լինելու մասին բանակցութեան մէջ մտնելու: Ներկայումս սպասում են Մուշի հայոց եպիսկոպոսի միջնորդութեան հետևանքին, որին դիմել է Բ. Դուռը պատրիարքի միջոցով, խընդրելով ազդել ապստամբների վրա: Անդրանիկի հետ պատահած այդ դէպքը սկսում է իր վրա դարձնել դիպլօմատիական շրջանների ուշադրութիւնը: Դեսպանները այդ առիթով արած դիմումին Բ. Դուռը պատասխանեց, որ Հայաստանի զինուորական և քաղաքացիական գործակալները խիստ հրամանագիր ստացան, որ ցնոր տնօրինութիւն ոչինչ չը ձեռնարկեն Անդրանիկի դէմ և հսկեն, որ քիւրդերը հայերի վրա չը յարձակվեն:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

16 մարտի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Գնդապետ բարօն Իկսկուլ-ֆօն-Գիլդէբանդտին շնորհված է գեներալ-մայորի աստիճան՝ նշանակելով նրան մանջուրական զօրքի էտապների հրամանատար:—Գեներալ-մայոր Զաբէլին նշանակված է մանջուրական զօրքի զինուորական հաղորդակցութիւնների հրամանատար:

ԲԵՐՆ: Մարտի 15-ին, 2 ժամ 20 րոպէին զգացվում էր երկրաշարժ ստորերկրեայ խուլ աղմուկով:

ՊԱՐԻԶ: Պատգամաւորների ժողովը 308 ձայների մեծամասնութեամբ 231-ի դէմ ընդունեց Ռաբիէի առաջարկութիւնը՝ միաբանութիւնների անդամներին դասատւութիւնը արգելելու օրէնքի վերջին ութ պարագրաֆները ոչնչացնելու մասին: Ապա պատգամաւորների ժողովն ընդունեց ամբողջ օրինագիծը 316 ձայների մեծամասնութեամբ 269 ձայնի դէմ:

ՆԵԱՊՕԼ: Կէսօրից յետոյ 2 ժամին Վիլհէլմ կայսրը ափ իջաւ և կառքով գնաց գերմանական ընդհանուր հիւպատոսի վիլլան, ուր թէյ խմեց, իսկ երեկոյեան վերադարձաւ «Հօհէնցօլէրն» զբօսանաւը:

ՄՈՒԿԴԷՆ: Մարտի 15-ին զինուորական գնացքով ժամանեց Մեծ Իշխան Բորիս Վլադիմիրօվիչ և, փոխարքայի դաշտային շտաբի հրամանատար գեներալ Ժիլինսկու կողմից դիմաւորվելով, գնաց փոխարքայի մօտ:—Մօտ 10,000 ճապօնացիներ անցան Չինչինգան գետով: Հիւսիսային Կօրէայում թշնամու խուզարկու խմբերը նկատվել են Անչժիւի մօտ: Լուրերին նայելով, մօտ 5000 մարդ Չէնչժիւից դուրս եկան դէպի հիւսիս: Թշնամու հետևակ զօրքը գրաւել է Կասսան: Հեծելազօրքը առաջվան պէս խուսափում է կազակների հետ ընդհարում ունենալուց. երկու ճապօնացիներ Պիէնտունգում յորդորում էին այնտեղ զետեղված կօրէյական վաշտին՝ չը թողնել ռուսներին:

ՕԴԷՍՍԱ: «Մալայեա» շոգենաւը մտաւ Դարդանէլ և ուղղակի կանգնի դէպի Օդէսսա: Հանդիսաւոր դիմաւորումը տեղի կունենայ հինգշաբթի: Քաղաքը և նաւահանգիստը զարդարվում են Չէմուլպօի հերոսներին ընդունելու համար:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: «Օրէնքների ժողովածուի» մէջ տպված է քաղաքապետութիւն սահմանելու մասին Ռոստով-Դօնի վրա քաղաքում:

ՖՐԷՅԲՈՒՐԳ: Կէսօրից յետոյ 2 ժամ 23 րոպէին ամբողջ կանտօնում ստորերկրեայ սաստիկ ցնցում էր զգացվում:

ՆԵԱՊՕԼ: Վիլհէլմ կայսրը ճանապարհ ընկաւ Գաէտա:

ՊԱՐԻԶ: Մինիստրների խորհուրդը վճռեց մէկ միլիօն ֆրանկ տալ այն վնասների փոխարէն, որ Միացեալ կղզու վրա պատճառել է ցիկլօնը:

ԲՈՄԲԷՅ: Ժանտախտը սաստիկ տարածվում է ամբողջ Հնդկաստանում: Մի շաբաթվայ ընթացքում մեռել են 40,527 հոգի: Հիւանդացողների ամենամեծ թիւը գտնվում է Պէնջաբում և կենտրոնական նահանգներում:

Կ. ՊՕԼԻՍ. Բ. Դուռը հաղորդեց դաշնադիր պետութիւններին, որ բօլգարական երկու չէտաներ անցան սահմանը, յարձակվեցին մի քանի գիւղերի վրա և կողոպտումներ արին:

ԼՕՆԴՕՆ: Համայնքների ժողով: Պատասխանելով ծրագրվող անգլօ-ֆրանսիական համաձայնութեան վերաբերմամբ արած նկատողութիւններին, պետական քարտուղար Պէրսի յայտնեց, որ չէ կարող խօսել այն հարցերի մասին, որոնց վերաբերմամբ բանակցութիւնները գոհացուցիչ հետևանքներ կը տան: (Հաւանութիւն):—Այսօր արքայական զոյգը Վիկտօրիա նաւահանգստից «Վիկտօրիա և Ալբէրտ» զբօսանաւով ճանապարհ ընկաւ Դանիա:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Գեներալ-ադիւտանտ Կուրօպատկինի հեռագիրը Նորին Մեծութեան անունով, մարտի 16-ին: «Ամենահպատակօրէն զեկուցանում եմ Ձերդ Կայսերական Մեծութեան հէնց նոր ստացված զեկուցումը գեներալ Միշչենկօից, որ նա ուղարկել է մարտի 15-ին, երեկոյեան ժամը 10-ին: «Օրվայ ժամը 3-ին, փոքր խուզարկու խմբերով դէպի Չօնչժիւ գրաւում էինք ճապօնական հեծելազօրքը՝ շարժվելու դէպի մեզ, բայց նրանց խուզարկու խմբերը, հանդիպումների ժամանակ, իսկոյն յետ էին դառնում և հեռանում Չօնչժիւի ետևը: Իմանալով, որ էսկադրօնից չորսը կանգնած են Չօնչժուից 5 վերստի վրա, մարտի 14-ին ես առաջ շարժվեցի դէպի Նօօսան, իսկ մարտի 15-ին վեց հարիւրեակով մօտեցանք Չօնչժիւին օրվայ ժամը 10 և 30 րոպէին: Հէնց որ մեր խուզարկուները մօտեցան քաղաքին, հակառակորդը պարիսպների ետևից կրակ արձակեց: Արագաքար ուղարկելով երկու հարիւրեակ, մենք գրաւեցինք բարձրութիւնը, որ կպած է քաղաքին և 600 քայլի վրա սկսվեց կռիւը: Քաղաքում դարանամուտ էին եղել մօտ մի վաշտ հետևակ և էսկադրօն: Մեր հարիւրեակները ուժեղացան էլի երեք հարիւրեակներով, որոնք խաչաձև կրակ բացեցին ճապօնացիների վրա: Չը նայելով դրան և մեր տիրապետող դրութեան, ճապօնացիները յամառաբար մնում էին և միայն կէս ժամվայ սաստիկ կրակից յետոյ, նրանք դադարեցրին կրակը և թագնվեցին խրամատների մէջ, երկու տեղ տնկելով Կարմիր Խաչի դրօշակները: Շուտով Կասսանի ճանապարհի վրա երևացին երեք էսկադրօններ, որոնք գրեթէ արագընթաց վազում էին Կասսանի կողմից դէպի քաղաքը: Երկուսը նրանցից կարողացան ձգել իրանց քաղաքը, իսկ երրորդը, մեր հարիւրեակների հարուածներից ստիպվեցին անկարգ կերպով յետ դառնալ. տեսնվում էր թէ ինչպէս էին թափվել մարդիկ և ձիերը: Դրանից յետոյ դեռ մի ամբողջ ժամ մեր հարիւրեակները կրակ էին արձակում ճապօնացիների վրա քաղաքում, չը տալով նրանց հնարաւորութիւն դուրս գալ փողոցներից և խրամատներից և կրակ անել: Մի ու կէս ժամ կռւի սկզբից յետոյ, Կասսանի ճանապարհի վրա, երևացին վազելով եկող չորս վաշտ. ես հրամայեցի ձիապաններին բերել ձիերը և բոլոր հարիւրեակները մի հարիւրեակի պաշտպանութեան տակ կատարեալ կարգով, քայլելով, անցան ձորը և սկսեցին սարից հեռանալ, ունենալով իրանց առաջ վիրաւորվածներին: Ջարդված էսկադրօնները, ակնյայտ է, կարող չէին արագաբար գրաւել մեր թողած բարձրութիւնը, իսկ հետևակը ուշացաւ: Զօրախումբը, որ պահպանում էր ետևից, հանդարտ հասաւ Կուակսան, ուր կայան արեց երկու ժամ, վիրաւորվածներին վիրակապ անելու և երեկոյեան ժամը 9-ին հասաւ Նօօսան: Ես ենթադրում եմ, որ ճապօնացիները նշանաւոր կորուստներ ունեցան, թէ մարդի և թէ ձիերի կողմից, բայց դժբախտաբար, մեզ մօտ ծանրապէս վիրաւորված են երեք օֆիցէրներ՝ շտաբս-կապիտան Ստեպանովը և պորուչիկ Անդրէենկօն՝ կրծքից և Կօրնէտ Բազիլօվիչը՝ փորից. լուրջ վիրաւորված է հարիւրապետ Շելնիկովը ձեռքից և թիակից, բայց մնացել է կազմի մէջ: Սպանված են 3 կօզակ և վիրաւորված՝ 12-ը, նրանցից 5-ը ծանրապէս: Գեներալ Միշչէնկօն վկայում է, որ պետերը, օֆիցէրները և կօզակները հիանալի պահում էին իրանց կռուում, մանաւանդ Արղունեան գնդի երրորդ հարիւրեակը, ենթա-եսավուլ Կրասնօստանովի հրամանատարութեան ներքոյ և վկայում է վիրաւորված օֆիցէրների աչքի ընկնող քաջութիւնը:

ԼՕՆԴՕՆ: Հնդկաստանի գործերի պետական քարտուղարը զեկուցանում է, որ Տիբէթի արշաւանքը դիտաւորութիւն ունի գնալ դէպի Կալուցգօ, Լիախսից 200 մղոն հեռաւորութեամբ: Գնդապետ Եօնգխէզբանդ զէնքի կը դիմի միայն այն դէպքում, եթէ դիմադրութեան կը հանդիպի կամ նրան հաղորդակցութիւնների վտանգ կը սպառնայ:

ԲԵՐԼԻՆ: (Յատուկ): Լօնդօնում յամառութեամբ լուր է պտտում, որ Վլադիվօստօկեան էսկադրան, երկարատև երթևեկութիւն անելուց յետոյ, վերադարձաւ նաւահանգիստը՝ բռնելով ճապօնական մի քանի առևտրական նաւեր և ջրասոյզ անելով մի պատերազմական նաւ:

ԲԵՐԼԻՆ: (Յատուկ): Նիւ-Չժուանից ստացված տեղեկութիւնների համեմատ, ճապօնացիները ապրիլի 4-ից վաղ ափ չեն իջեցնի զօրքերը Լեաօ հովտում, որովհետև նրանց փոխադրող նաւերը դէպի Կօրէա զօրքերի տեղափոխութեամբ են զբաղված, մինչև այն ժամանակ ռուսների դրութիւնը օրից օր ուժեղանում է: Պորտ-Արտուրը նոյնպէս այժմ աւելի զօրեղ է, քան պատերազմից առաջ:

ԲԵՐԼԻՆ: (Յատուկ): «Նացիօնալ լիբերալ Կօրրէսպօնդէնց» լրագիրը պնդում է, որ մի քանի օր առաջ Ռուսաստանի և Գերմանիայի միջև համաձայնութիւն է կայացած հացի մաքսահարկերի հարցի վերաբերմամբ. դրա մասին ոչինչ յայտնի չէ այստեղի տեղեկ շրջաններում: Լուրերին նայելով, բանակցութիւնների շարունակութիւնը Ռուսաստանի հետ դեռ երկար ժամանակ սպասեցնել կը տայ իրան:

ԳԱԷՏԱ: «Հօհէնցօլէրն» զբօսանաւը հասաւ այստեղ առաւօտեան 11 ժամ 30 րոպէին. քառորդ ժամից յետոյ ժամանեց այրի թագուհի Մարգարիտան և անցաւ «Ումբէրտօ» զբօսանաւը:

ԳԱԷՏԱ: Վիլհէլմ կայսրը այցելեց Նորին Մեծութիւն Թագուհուն և ապա ճանապարհ գնաց Թագուհուն դէպի «Հօհէնցօլէրն» զբօսանաւը, որտեղ ճաշ կայացաւ, որին ներկայ էր Թագուհին իր սվիտայի անդամներով:

17 մարտի

ՎԼԱԴԻՎՕՍՏՕԿ: «Восточный Вѣстникъ» հաղորդում է, թէ, ի նկատի ունենալով խիստ հսկողութիւնը Պրիմօրեան շրջանում և Մանջուրիայում ճապօնացիների վրա, ճապօնացիներին համակրող կօրէական պրինց Պօկը ուղարկել է մի քանի կօրէացիներ իբրև լրտեսներ և խուզարկուներ. հսկողութիւնը կօրէացիների վրա սաստկացրված է:

ՄՈՒԿԴԷՆ: (Սեփ. թղթակ.): Առաւօտեան, մարտի 15-ին, տեղի ունեցաւ ընդհարումն ճապօնացիների հետ: Գեներալ Միշչէնկօի զօրքերի մի խումբը, 6 հարիւրեակներով, շարժվեց դէպի Չօնչժու քաղաքը. այդտեղ գտնվեցին ճապօնացիների մի վաշտ և մի էսկադրօն: Կօզակները գրոհ տուին և ստիպեցին ճապօնացիներին թագնվել խրամատների մէջ: Չօնչժու շտապով օգնութեան եկած ճապօնացիների երեք էսկադրօնը ցրվեց և յետ դարձաւ անկարգ կերպով. միւս երկուսը ձգեցին իրանց քաղաքը: Կօզակները, փակելով ելքը քաղաքից, հրացանաձգութիւն էին անում մի ժամ խաչաձև կրակով: Երբ հետևակի չորս վաշտ մօտեցաւ, կօզակները հանդարտութեամբ հեռացան: Ճապօնացիները կրեցին մեծ վնաս: Մենք ունեցանք վիրաւորված 4 օֆիցէր և 12 կօզակ. սպանվեցին 3 կօզակ:

ՏԵԱՆՑԶԻՆ: (Ռէյտէրի գործ.): Ռուսաց զինուորական գործակալը ասաց, որ երկու-երեք ամիսներից առաջ չէ սպասում լուրջ կռիւ, և նոյնպէս շատ անհաւանական է, որ ճապօնացիները փորձէին զօրք ցամաք հանել Նիւչժուանում:

ՏՕԿԻՕ: (Ռէյտ. գործ.): Ծովապետ Եամամօտօ կարդաց պարլամենտում, հաւանութեան բարձր արտայայտութիւնների մէջ, ծովապետ Տօգօի զեկուցումը Պորտ-Արտուրի 6-րդ յարձակման մասին: Յիշելով կապիտան Խիրօսէի հերոսական մահը, Եամամօտօն ցոյց տուեց, որ Պորտ-Արտուրը փակելը չափազանց դժուար է և որ այդ ծրագիրը դեռ շատ հեռու է իրականանալուց: Ծովապետ Մակարօվի գալուց ի վեր, պատերազմական ոգին Պորտ-Արտուրում նկատելի կերպով կենդանութիւն է ստացել: Նա յոյս ունի, որ ռուսները կը թողնեն նաւահանգիստը և կը յարձակվեն ճապօնական նաւատորմի վրա: Պալատը միաձայն ընդունեց եզրակացման առաջարկութիւնը, որով կառավարութեան արտայայտվում է բարեմաղթութիւն նոր ոյժերի՝ շարունակելու համար գործը ընդունված ուղղութեամբ: Նաւատորմին յայտնված է երախտագիտութիւն: Որոշման մէջ յայտնվում է, թէ չը պէտք է կանգ առնել ոչ մի ծախքի առաջ՝ պատերազմը շարունակելու:

ԿՕԲԷ: (Ռէյտէրի գործ.): Տօգօ ծովապետի զեկուցման մէջ կռւի մասին, որ տեղի ունեցաւ անցեալ կիրակի, ասված է, թէ Պորտ-Արտուրի նաւահանգստի մուտքը փակելու փորձը կատարվեց ռուսաց հրազէնների կարկուտի տարափի տակ: Ծովապետ Տօգօն սակայն տհաճութեամբ է կցում, որ ճապօնական ընկղմված նաւերի մէջ մնացել է այնքան լայն անցք, որ ռուսաց պատերազմական նաւերը կարող են ազատօրէն անցնել:—Գեներալ-ադիւտանտ Կուրօպատկինի հեռագիրը Նորին Կայսերական Մեծութեան անունով մարտի 17-ից. «Ամենահպատակօրէն զեկուցանում եմ Ձերդ Կայսերական Մեծութեան, որ գեներալ Միշչէնկօն զեկուցանում է մարտի 16-ից, թէ Չօնչժուի բնակիչների ասելով, մարտի 15-ի կռւի մէջ այդ քաղաքի մօտ ճապօնացիները կորցրին 40 մարդից աւելի սպանված և 100 վիրաւոր ևս ուղարկել են Անչժու, հաւաքելով դրա համար 500 կօրէացի բեռնակիրներ, ինչպէս և կրել են ձիերի մեծ կորուստներ: Մարտի 16-ին, առաւօտեան, վախճանվեց մարտի 15-ի կռւում վիրաւորված շտաբս կապիտան Ստեպանով»:

ԼՕՆԴՕՆ: (Ռէյտ. գործ.): Տունից (Տիբետից) ստացված տեղեկութիւնների համաձայն, այդտեղ հասել է թեթևաշարժ զօրասիւն, որ ուղարկել է անգլիական տիբետեան արշաւախումբը:

ՀՌՕՄ: «Օսսէրվատօրէ Ռօմանօ» լրագրի ասելով, այն լուրը, թէ ֆրանսիական կառավարութիւնը բողոք է յայտնել պապի կարդինալներին նորերս արտասանած ճառի դէմ, հնարովի է. պապական քարտուղարը այդ տեսակ դօկումենտ չէ ստացել:

ԳԱԷՏԱ: Ճաշից յետոյ Վիլհէլմ կայսրը ճանապարհ գնաց մայր թագուհուն մինչև ծովափը: Թագուհին վերադարձաւ Հռօմ: Կայսրը մնաց ապա եախտի վրա: Առաւօտեան վաղ կը կայանայ մեկնումը՝ Մեսսինա:

ՀՌՕՄ: Երկու շաբաթ առաջ մի կարդինալ տեղեկութիւն ստացաւ Հարաւ-Ամերիկայում կայացած մի դաւադրութեան մասին պապի կեանքի դէմ: Կարդինալը հաղորդեց նրան և իտալական ոստիկանութեան այդ մասին: Կա-

տավարութիւնը կարևոր միջոցները ձեռք առաւ։

ԼՕՆԴՕՆ։ Ներքին գործերի մինիստրը մտցրեց պարլամենտը մի օրինագիծ օտարազգիների գաղթականութեան մասին, որով վերջինների մի քանի դասակարգութիւններին արգելվում է մտնել անգլիական հողի վրա։ Օրինագիծը ընդունվեց առաջին ընթերցման ժամանակ։

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱՆ

12 մարտի

Բորսայի դիսկօնտը	6—$7^{1}/_{2}$% ր
Պետական 4% րենտան	$93^{1}/_{8}$ — »
I Խաղար. տոմսերը	$369^{1}/_{2}$ — »
II » »	311— — »
III » »	$269^{1}/_{2}$ — »
Թիֆլիսի քաղաք. Կրեդիտ. Ընկ.	— — — »
Բագուի » » »	— — — »
Թիֆլիսի հող. բանկի 5%	— — — »
» » » $4^{1}/_{2}$%	— — — »
Բագուի նաւթ. Ընկ.	429— — »
Կասպիական Ընկ.	5000 — »
Մանթաշեան և Ընկ.	186— — »

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
(Կուկիա, Վօրոնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։
ԱՌԱՒՕՏԵՆԵՐԸ
ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆՑ—10—11 ժ. մորթու, վեներական և վիրաբուժութիւն։
Ջ. Ի. ԲԱԲԱՆՍԵԱՆՑ—11—12 ժ. մանկաբարձութեան կանանց և երեխայոց հ.
Գ. Ի. ԳՁԵԼԻԵՎ—12—1 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի հ.
Գ. Ա. ԹԱՐԽԱՆԵԱՆՑ—1—$1^{1}/_{2}$ ժ. ներքին և երեխայոց հ.
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—1—$1^{1}/_{2}$ ժ. ներքին և երեխայոց հ.
Ա. Գ. Սօլօդօվ ատամնաբոյժ. 9—11 ժ.
ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ
Ն. Ն. ՌՈՍՏՈՄԲԷԿՈՎ—5—6 ժ. վիրաբուժ. մորթու և վեներական հ.
Գ. Ս. ԼԵՎԻ—6—7 ժ. նեարդային (ելեկտրաբուժութիւն), ներքին և վեներական հ.
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ՃԵՐԲԻՆԻՆԱ—7—$7^{1}/_{2}$ ժ. մանկաբարձութեան և կանանց հ.։
Գ. Ա. ԹԱՐԽԱՆԵԱՆՑ—$7^{1}/_{2}$—8 ժ.
Վճարը 50 կ. չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։
Օ. Ա. ԱՌՎԱՆԻՑԿԻ—տանը. ծաղկահատ և բժշկական մարմնամարզ. դիմել 11—1 ժ.։
Հիւանդանոցում ընդունվում են և գիշերօթիկ հիւանդներ։
Հիւանդանոցի կառավարիչ՝ Բժ. Կ. Ի. ԳՁԵԼԻԵՎ

Վ Ի Պ Ա Թ Ե Ր Թ
ՀԱՆԴԷՍ ՎԻՊԱՍԱՆԱԿԱՆ
1. «Մերժուած սէր», պօլսական կեանքի դրուագներ, ազգային վէպ, գրած է պ. Ե. Սրմաքէշխանլեան։
2. «Տասներ և գաղտնիք հաւատաքննութեան», հեղինակութիւն պ. Պ. Մառիօյի և Լօնէյի։ (Այս վէպը ընաւ կապ և նմանութիւն չունի տարիներ առաջ հրատարակուած Գաղտնիք Հաւատաքննութեան հետ)։
3. «Խորհրդաւոր դատ», Ֆոռթիւնէ տիւ Պօակօպէի։
—
Բաժանորդագրութեան պայմաններն են՝
Պուլկարիոյ համար տարեկան 5 ֆրանք
Արտասահմանի » » 6 »
Ամերիկայի » » 1 տօլ. 20 սէնդ
Ռուսիոյ » » 2 ռուբ. 30 կ.
Հրատարակիչ՝ Օննիկ Բարսեղեան
Հասցէ՝ REVUE VIBATERT, Imprimerie Orientale VARNA (Bulgarie).

Իմ աշխատութեամբ լոյս են տեսել հետևեալ
ԿՐՕՆԻ ԴԱՍԱԳՐՔԵՐԸ
Աշակերտաց համար
1. Դասատետր կրօնի ա. տարի . — 25
2. » » բ. » . — 20
3. » » գ. » . — 30
4. Հին-ուխտ դ. » . — 35
5. Նոր-ուխտ ե. » . — 40
6. Գործք առաքելոց զ. » . — 40
Աշակերտաց համար
7. Ուղեցոյց կրօնի—հին-ուխտի (սպառ.)— —
8. » » —Նոր-ուխտի . 2—50
9. Ուսումն քրիստոնէական կրօնի Դ. հ. 1—50
10. » » » Ե. » — 50
Ինձ դիմողները ստանում են 1) 6 տարիների համար 25%. 2, 3, 4, 5 տարիների համար 20%, իսկ 7, 8, 9, 10 տարիների համար 35% զեղչ։
Կարելի է դիմել—1) ինձ (Коммерческое училище), 2) Центральная книжная торговля և 3) Книжный магазинъ «Гуттенбергъ».
62—100 Սահակ քահ. Սահակեանց

ԲԱԳՈՒ
Հ. Զ. Ա. Թաղիեւի Թատրոնում
ԶԱՏԿԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ՕՐԻՑ
կը սկսվեն
հայ դերասանական դրամատիկական ընկերութեան ներկայացումները։
ԽՄԲԻ ԿԱԶՄԸ. տ.տ. Աղնիւ, Մայսուրեան, Մէլիքեան, Նօնիկեան, Սիրանոյշ, Փառանձեմ, օր. Քնարիկ, պ.պ. Աբէլեան, Ազեան, Ալիխանեան, Անդրանիկ, Աղայեան, Աւետեան, Ցարութիւնեան, Պետրոսեան, Սազանդարեան, Ռշտունի և ուրիշ.։
ՌԵՊԵՐՏՈՒԱՐԸ. «Ծծմայրեր», «Կարմիր համազգեստ», «Փողի հերոսը», «Կտակ», «Խարզաւանք և Սէր», «Զազա», «Արծուիկ», «Խորտակված զանգ», «Ապուշ» և ուր.։
Յուշարար՝ պ. Տիրացեան
Պատկերները եւ սանրուածքը պ.պ. Սուգդալցեւի եւ Շիշմանօվի։ Հագուստները, բուտաֆորիան եւ ռեկվիզիտը պ. Սակտարօվի։
Առաջին ներկայացման համար կը յայտարարվի առանձին։
Տեղերի գները սովորական են։
Կառավարիչ՝ Գր. Աւետեան
(հ. շ.) 1—2

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Գր. Տէր-Գրիգորեանց
ընդունում է հիւանդներին—ներքին (մասնաւորապէս կրծքի) և երեխայոց հիւանդութիւններ. 154. Միքայէլեան պրօսպէկտ, տէլէֆօն 825.
(ամեն օ.) 10—105

ԲԺԻՇԿ
Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ
Ընդունում է մասնաւորապէս սիֆիլիս, մորթու և վեներական ախտ ունեցող հիւանդներին, ամեն օր առաւօտեան 12—2, երեկոյեան 5—6։ Վեծ Վանքի փողոց, տուն Կուզմնօվի, Բախչիեվի դեղատան կից։

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Ա. ՔԱԹԱՆԵԱՆ
ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՋՂԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Ընդունելութիւնը 9—11 ժ. առաւօտը և 5—7 ժ. երեկոյեան։
Վելիամինօվսկայա փողոց, տ. Սաֆարօվի, № 13. (չ. ու. կ.) 24—50

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Տ. ԳԵՈՐԳ-ԲԷԳԵԱՆ
ԱԶՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Ընդունելութիւն ամեն օր.
Առաւօտեան ժամի 9-ից մինչև 12
Երեկոյեան » 5-ից մինչև 7
Վելիամինօվսկայա փ. № 16, տուն Եղիազարեանի։ 35—100

Լոյս տեսաւ երրորդ հաւատարմատար
Ս. Ս. ՄԷԼԻՔ-ԱԴԱՄԵԱՆՑԻ
«ПРАКТИЧЕСКОЕ РУКОВОДСТВО
для составленія бумагъ по дѣламъ Граждандданскаго Судопроизводства въ Закавказскомъ Краѣ».
Գինն է 1 րուբլի։
Վաճառվում է Թիֆլիսում. Կենտրոնական, Խիրդէկէլի և Գուտտէնբէրգ գրավաճառանոցներում։ Հեղինակին դիմողները՝ (прис. повѣр. С. С. Меликъ-Адамову. Тифлисъ, Межевая ул., д. № 40), 10 օրինակից աւելի պահանջով ստանում են 10% զեղչ և ճանապարհածախս չեն վճարում։ (ե. հ. շ.) 2—10

«ԳՈՒՏՏԵՆԲԷՐԳ» գրախանութ վաճառմասցում են Յ. Սօլօվեանի հետևեալ աշխատութիւնները.
Մեռած ծովում, վէպ երեք մասից բաղկացած, գինն է 1 ր.
Կոտրված սիրտ, վէպ, գինն է 50 կ.
Հարազատ գծեր, առաջին պրակ, գ. 15 կ.
3—5

Ս. Յ. ՄԱՏԻՆԵԱՆՑԻ
Թղթեղէն պիտոյքների խանութում, Միք. կամուրջի վրա տպագրում են այցետոմսեր ձեռնտու գներով, ընտիր թղթի վրա (100 հատը (կ. ե. հ.) 10 րոպ.)։ 3—3

Ակքերմանի հայոց եկեղեցու համար մի փորձված սպասաւոր դպիր է հարկաւոր։ Նա աւարտած պիտի լինի կամ Գէորգեան ճեմարանը, կամ Թեմական որ և է դպրոց։ Եկեղեցուց ամիսը 25 րուբլի ռոճիկ, բնակարան, վառելիք, լուսաւորութիւն և ամիսը մօտ 30 րուբլի եկամուտ։ Հասցէն. Аккерманъ (Бессараб. губ.) Георгію Григорьевичу Терзи. 9—10

ՎԻԵՆՆԱ. ԲԺ. Գ. Մ. ԱՓՐԻԿԵԱՆ
Կազմում է խորհուրդներ տեղիս մասնագէտ-պրօֆէսօրների հետ Ռուսաստանից եկող հիւանդների համար։
Հասցէն Wien, Spiegelgasse, 3, IV stock.
16—50

Բժիշկ Կ. ՂԱԶԱՆՃԵԱՆԸ
Տեղափոխվելով Կարս ընդունում է հիւանդներին առաւօտեան ժամը 9-ից մինչև 12, երեկոյեան 5-ից մինչև 6 ժամը։
Միխայլօվսկայա փողոց, տուն Մակիեվի։
8—10

„Գուտտէնբէրգ" գրավաճառանոցում վաճառվում են
հետևեալ նոր հրատարակութիւնները
Ղազարեան Ե. Եաղ-Ասա, վօդ. 1 արար., 2 պատկեր. գինն է 25 կ.
Բասմաջեան Կ. Օրուան մէջ լուսանկարիչ ըլլալ առանց ուսուցչի գինն է 20 կ.
Անտոնեան Ա., Իտալիայում։ 29 պատկերով, Թիֆլիս, 1904 թ. գ. 1 ր. 50 կ.։
Արարատեան Ալ., Սուտ ճգնաւոր, վօդվիլ 2 արար. բ. տպ, Թիֆլ. 1904 թ. գ. 20 կ.։
Աղաջանեան Գր., Գտար, «Զէ», Վերջին լարը, Սիրահարուած որդին, Մօր կաթը, գ. 5 կ.։
Դաւթեան Ար. արքեպս., Կանոնք ս. ժողովոց և Հարց եկեղեցւոյ, պր. ա., Թիֆլ. 1904, գ. 50 կ.։
Դիկմէլ Ֆէլիքս, Ուղեղի նորոգումը, Թարգ. օր. Նուարդ Աղանեան, Թիֆլ. 1904 թ., գ. 5 կ.։
Եսայեան Յար., Առաջին մուրացկանութիւնը (պատկեր), Թիֆլ. 1904 թ. գ. 8 կ.։
Էսպարէ Ժօրժ, Ապուշը, բ. տիպ, Թարգ. օր. Նուարդ Աղանեան, Թիֆլ. 1904 թ. գ. 5 կ.։
Թումանեան Յար., Մուսա, պատմական պօէմ, նուագ բ., Թիֆլ. 1904 թ. գ. 20 կ.։
Ժան Ժակ Ռուսօ, Էմիլ, գերմ. Թարգմ. Իս. Յարութիւնեան, Թիֆլ. 1904 թ. գ. 50 կ.։
Լըմեթր Ժիւլ, Գթութիւն, Թարգմ. օր. Նուարդ Աղանեան, Թիֆլ. 1904 թ. գ. 5 կ.։
Խաչատրեան Խ., Եապօնիա, 1904 թ. գ. 3 կ.։
Հրատ. «Լումա» հանդիսի, Սև հացեր, բ. տիպ, Թարգ. օր. Նուարդ Աղանեան, Թիֆլ. 1904 գ. 5 կ.։
Ղազարեան Գ., Կենդանիների վարակիչ հիւանդութիւններ և եղջիւրաւոր անասունների ժանտախտ, Թիֆլ. 1904 թ. գ. 8 կ.։
Յարութիւնեան Իս., 1500 տարի առաջ (404—1904) Հայոց տառերի գիւտը, Թիֆլ. 1904, 20 կ.։
Սօլօվեան Յովակ., Հազարաւոր գծեր, առաջին պր., Պետր. 1903 թ. գ. 15 կ.։
Ֆուլդա Լուդ., Հերոստրատ, ողբերգ. 5 գործ., Թարգ. Տ. վ., Թիֆլ. 1904 թ. գ. 50 կ.։
Դուրբախեան Ե. Քարը երգում է, փոխադր. գինն է 10 կ.
Ժլ. Անդրէեվի Սուտը, Թարգմ. Յ. Յակոբեան գինն է 7 կ.
Մարիկեան Մ. Անետան, գինն է 10 կ.։
Վերադիր վճարով կամեցողները պիտի կանխավճար ուղարկեն։
Դիմել՝ Книжный магазинъ „Гуттенбергъ" (Дворцовая), Г. Галустяну. 1—2

ՉԸ ՏԵՍՆՎԱԾ ԷԺԱՆՈՒԹԻՒՆ։ ԿԱՐԴԱՑԷՔ։ «ՎԱՐՇԱՎԱՅԻ ԱՈՒԿՑԻՕՆԸ» Վարշավայում, ծախում է չը տեսնված էժան գներով՝ ճանապարհածախսով միասին՝ 6 արժէքաւոր իրեր փոխանակ 25 ր.՝ 8 ր. 50 կ.։ 1) Տղամարդու գրպանի ԺԱՄԱՑՈՅՑ 84 պրօբանի արծաթից՝ ծանր, լաւագոյն կազմով, լարվում է առանց բանալիի և ստուգված է։ 2) Շղթայ՝ արծաթապատ, 3) Պարիզեան կողմնացոյց կամ արծաթէ բրելօկ՝ ըստ ցանկութեան՝ բինօկլ՝ շնորհալի տեսարաններով, 4) 56 պրօբ. ոսկուց մի մատանի, գեղեցիկ աշխատանք, 5) Նիկելից մկրատ կամ գրպանի դանակ արտասահմանեան գործ, 6) Կաշուէ պորտմօնէ 7 բաժանմունքով՝ մի կողմից մեքենայական կողպէքով, մէջը կաուչուկէ կնիքով պատուիրողի անուան և ազգանուան համար։
Կանացի արծաթէ ժամացոյց իր բոլոր պարագաներով և վզի շղթայով՝ 1 րուբլի աւելի թանգ։
Ժամացոյցը ուղարկվում է ստուգված՝ 6 տարի երաշխաւորութեամբ բանելու համար։ Պահանջները կատարվում են անմիջապէս վերադիր վճարով և առանց գրաւականի։
Դիմել „Варшавскому Аукціону", Варшава, Центральная почта, № 337.

Ձրի։ Առանց վճարի։
Յ. Գ. Ամեն մի պատուիրող, որ բերել է տալիս ամբողջ յիշված խումբ առարկաները, իբրև պրեմիա ստանում է հետևեալ առարկաներից մէկը 1) Մի զոյգ իսկական սատափէ կոճակներ օսլայած շապիկի թևերի համար և ամերիկական ոսկուց մի քորոց՝ արհեստական բրիլիանտով. 2) Մի զոյգ նիկկելէ քանդվող մոմակալներ՝ գեղեցիկ շինուածքով. 3) Գրպանի էլէքտրական լապտեր. 4) Պորտսիգար սպիտակ մետաղից՝ վրան քանդակներ. 6) Կանանց գեղեցիկ նեսեսէր։
Գրագրութիւնը ռուսերէն։ հինդ. ուրբ. 7—8

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ
Ընկերութեան ԳՐԱՄՄՕՖՕՆ Ռուսաստանում
Թիֆլիս, Գօլօվինսկի պրօսպէկտ, Էրիվանցի տուն № 7.
Հասցէն հեռագրով Թիֆլիս
ԳՐԱՄՄՕԿՕՄՊԱՆԻԱ.
Հեռախօս № 69.
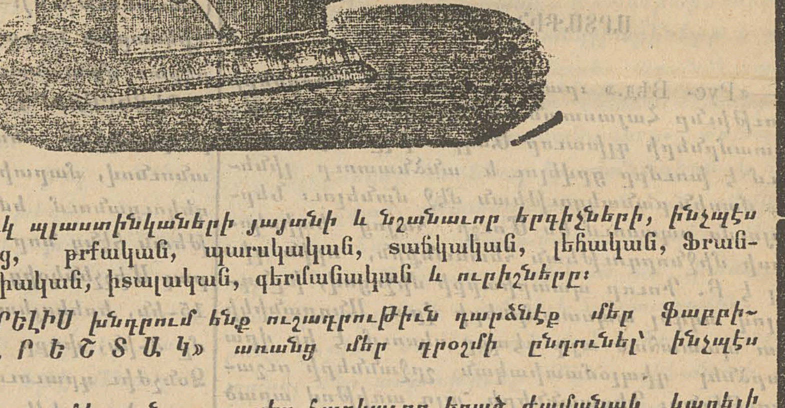

ՇԱՏ ՏԵՍԱԿ՝ ամենակատարելագործված սալօնական և կօնցերտային գրամմօֆօններ։
Մեծ քանակութեամբ՝ անշշուկ պլաստինկաների յայտնի և նշանաւոր երգիչների, ինչպէս են.—ռուսաց, վրաց, հայոց, թաթական, պարսկական, տաճկական, լեհական, Ֆրանսիական, անգլիական, իտալական, գերմանական և ուրիշները։
ՊԼԱՍՏԻՆԿԱՆԵՐԸ ԸՆՏՐԵԼԻՍ խնդրում ենք ուշադրութիւն դարձնէք մեր ֆաբրիկայի դրօշմին «Գ Ր Ո Ղ Հ Ր Ե Շ Տ Ա Կ» առանց մեր դրօշմի ընդունել՝ ինչպէս կեղծված։
Պահեստում կայ արհեստանոց, որտեղ հարկաւոր եղած ժամանակ կարելի է նորոգել փչացած ապարատները։ Գրամաֆօնի ուղիղ բանելու համար տրվում է երաշխաւորական թերթ 3 տարի ժամանակով։
Ուղարկելիք ապրանքների արկղը և այլ ծախսը գնողների հաշւին։
ՈՒՂԱՐԿԵԼԸ ապարատների երկաթուղու բոլոր կայարանները, եւրօպական Ռուսաստանի սահմաններում (ամառը ի հաշիւ առած ջրային ճանապարհների նաւահանգիստները) կատարվում է պահեստի հաշւին։
Փոստով ուղարկած ապրանքների ծախսը, պահեստը ընդունում է իրան հաշւին կէսը։
Ածած պլաստինկաները միայն մեր բաց թողած դրօշմով «Գրող-հրեշտակ» յետ է ընդունվում ներքոյ յիշեալ գներով.
Փոքր սովորական » էկստրայ } հատը — 50 կօպ.
Մեծ սովորական » էկստրայ } հատը 1 ռ. 00 կօպ.
Տամանիօ » 1 » — »
Գիգանտ սովորական » էկստրայ } հատը 1 ռ. 30 կօպ.
Կիրակի օրերը խանութը փակ է. հասարակ օրերը բաց $8^{1}/_{2}$ առաւ. մինչև ժամի 9-ը երեկոյեան։
Պահանջեցէք պատկերազարդ պրէյսկուրանտները։
Գումարով գնողներին ուղարկվում է Օպէօվի պրէյսկուրանտները պահանջելուն պէս։—Պահանջեցէք լիակատար լիբրետտօ գրամմօֆօնի համար, գինը 1 ր. 50 կ.։ 20—50